

Заповіт подружжя

1. Подружжя має право скласти спільний заповіт щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності.

2. У разі складення спільного заповіту частка у праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до другого з подружжя, який його пережив. У разі смерті останнього право на спадкування мають особи, визначені подружжям у заповіті.

3. За життя дружини та чоловіка кожен з них має право відмовитися від спільного заповіту. Така відмова підлягає нотаріальному посвідченню.

4. У разі смерті одного з подружжя нотаріус накладає заборону відчуження майна, зазначеного у заповіті подружжя.

Об'єктом заповідальних розпоряджень у заповіті подружжя є майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності. Буквальне тлумачення словосполучення «майна, яке належить йому на праві спільної власності» дозволяє стверджувати, що таке майно має бути в наявності на час складання заповіту, хоча це і суперечить загальній нормі ЦК, що пов'язує чинність заповіту щодо складу спадщини з моментом її відкриття (ч. 4 ст. 1236 ЦК), а також нині чинній нотаріальній практиці, яка свідчить про те, що нотаріус не перевіряє належність спадкового майна заповідачу в момент складання заповіту (пункт 159 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України). Заповіт подружжя практично не одержав свого застосування у сучасній практиці, тому питання про те, чи має нотаріус витребувати докази належності майна, що заповідається, подружжю на праві спільної сумісної власності, наразі залишається відкритим.

Водночас можна стверджувати, що подружжя має право скласти заповіт на усе майно, яке належить подружжю на праві спільної сумісної власності.

2. Сутність розпоряджень у заповіті подружжя полягає в тому, що після смерті одного з подружжя належна йому частка у спільній сумісній власності переходить до другого з подружжя, який пережив першого, і тільки в разі смерті останнього - спадщина переходить до призначеного ними спільно спадкоємця. Чинний ЦК не дає відповіді на питання, яким чином після смерті першого з подружжя його частка у спільній сумісній власності перейде до другого з подружжя - автоматично чи шляхом прийняття її за звичайною процедурою спадкування. Оскільки у ЦК не зазначене інше, подружжя у заповіті має призначати спадкоємцями один одного, в такому разі частка вважатиметься об'єктом спадкування на користь другого з подружжя. Разом з тим другий з подружжя, який пережив, очевидно, вважатиметься звичайним спадкоємцем, і з його спадщини вираховуватиметься обов'язкова частка, виплачуватимуться борги кредиторам спадкодавця тощо. Таким чином, не виключено, що до спадкоємця, призначеного спільним заповітом подружжя, перейде майно не у тому вигляді, в якому воно було заповідане.

3. Кожен з подружжя-заповідачів має право відмовитись від спільного заповіту тільки за життя їх обох. Після смерті одного з подружжя другий з подружжя вже не матиме права скасувати зроблений подружжям заповіт. З метою забезпечення виконання спільного заповіту подружжя нотаріус накладає заборону відчуження майна, яке є об'єктом заповідальних розпоряджень.

Сьома київська державна нотаріальна контора